

A REMÉNY,
AMELY LEGYŐZTE
A TENGERT

Melissa Fleming

A REMÉNY, AMELY LEGYŐZTE A TENGERT

Igaz történet szerelemről, veszteségről
és túlélésről

Melissa Fleming

A fordítás alapja:

Melissa Fleming: *A Hope More Powerful Than the Sea: One Refugee's Incredible Story of Love, Loss, and Survival.*

© Melissa Fleming, 2017

Fordította © Nagy Marcell, 2018

Szerkesztette: Fiáth Marianna

Nyelvi szaklektor: Mártonfi Attila

Borítóadaptáció: Tabák Miklós

Borítófotó: Makis Kartsonakis/AFP/Getty Images

HVG Könyvek, Budapest, 2018

Kiadóvezető: Budaházy Árpád

Felelős szerkesztő: Koncz Gábor

ISBN 978-963-304-573-2

Minden jog fenntartva. Jelen könyvet vagy annak részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképeseti úton vagy más módon – a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: Szauer Péter

www.hvgkonyvek.hu

Nyomdai előkészítés: Kedves László

Nyomás: Aduprint Kft.

Felelős vezető: Tóth Zoltán

*Peternek, Alessinek és Dannynek, a szüleimnek,
és a több mint 65 millió embernek,
akiket arra kényszerítettek, hogy elhagyják otthonaikat*

Tartalom

EGY	Gyermekkor Szíriában	9
KETTŐ	A háború kitörése	26
HÁROM	Deraa ostroma	51
NÉGY	Menekülsors	79
ÖT	Szerelem száműzetésben	100
HAT	Az eljegyzés	121
HÉT	Alku az ördöggel	135
NYOLC	A rémálmom elkezdődik	163
KILENC	Nem marad más, csak a tenger	178
TÍZ	Menekülés a halál torkából	204
	Zárszó	233
	Dua megjegyzései	241
	Köszönetnyilvánítás	243
	A szerzőről	255

EGY

Gyermekkor Szíriában

Dua életében másodjára állt a fulladás szélén, a viharos tenger nem sokkal korábban elnyelte a férfit, akit szeretett. Annyira átfázott, hogy nem érezte a lábát, és olyan szomjas volt, hogy a nyelve a szájpadrólához tapadt. A gyászán kívül semmire sem tudott gondolni, és ha nincs két kislány a karjában, hagyta volna, hogy elnyelje a tenger. A horizonton nem látott szárazföldet, csak a hajótörés roncsait, néhány menekülésért imádkozó túlélőt és több tucat felfúvódott, lebegő holttestet.

Tizenhárom évvel korábban Duát nem a tengeren, hanem egy tóban kísértette meg a halál. Akkor a rokonai mentették meg az életét. Hatéves volt, a családjában az egyetlen, aki nem akart megtanulni úszni. Félt a víztől, már a puszta látványa rettegéssel töltötte el.

A közeli tóhoz tett kirándulások során Dua egyedül ült a parton, amíg a testvérei és az unokatestvérei pancsoltak, búvárkodtak, vagy a szíriai nyártól átforrósodott testüket hűsítették a tóban. Ugyan őt is megpróbálták becsalogatni a vízbe, de konokul ellenállt, és ettől erősnek érezte magát. Már

kisgyerekként is makacs volt. „Duának senki nem mondhatja meg, mit csináljon” – mondta az anyja büszkeséggel és lemondással a hangjában.

Aztán egy délután a kamasz unokatestvére úgy döntött, elég volt a kislány gyerekes számárságaiból, itt az ideje, hogy megtanuljon úszni. Dua szórakozottan rajzolgatott a homokba, és nézte, hogyan pancsolnak a többiek, amikor a fiú fölé hajolt, és a derekánál fogva megragadta. A rúgkapáló, sikoltozó lány tiltakozásával mit sem törődve a vállára kapta, és lecipelte a tóhoz. Dua arca a fiú hátához ütődött, lába a mellkasa előtt himbálózott. Teljes erejéből ütni kezdte a fiú bordáit, körmét az arcába mélyesztette. A gyerekek nevettek, Dua unokatestvére pedig egyszer csak kitérte a karját, és a kislányt a sötétlő vízbe dobta. Dua arccal lefelé csapódott a tóba, majd pánikba esett. A víz csak a mellkasáig ért, de annyira megdermedt a félelemtől, hogy a lába nem találta a talajt. Ahelyett, hogy a felszínen lebegett volna, elmerült, és hiába kapkodott levegő után, csak a vizet nyelte.

Aztán valaki megragadta, és kivitte a partra, egyenesen rémült anyja ölébe. Dua felköhögte a lenyelt vizet, sírt, és megragadta, hogy soha többé nem megy víz közelébe.

Akkoriban semmi mástól nem kellett félnie, hiszen mellette volt a családja, hogy megvédje.

Dua hatévesen egyetlen olyan pillanatot sem tudott felidézni, amikor egyedül lett volna. A szüleivel és öt lánytestvéreivel élt a nagypja kétszintes házában, egyetlen szobában összezsúfolva. A többi szobát az apja három bátyja és azok családjai foglalták el, így Dua életének minden perce rokonok társaságában zajlott, a lánytestvéreivel összébújva aludt, a család együtt étkezett, állandó zsvaj volt.

Az ez-Zamíl család Szíria délnyugati részének legnagyobb városában, Deraában élt, amely a jordán határtól csupán né-

hány kilométerre, Damaszkusztól pedig kétórányi autóútra fekszik délre. A város egy vörös termőföldben gazdag vulkáni fennsíkon terül el. 2001-ben, amikor Dua hatéves volt, a vidék Szíria-szerte ismert volt bőséges gyümölcs- és zöldségterméséről, gránátalmájáról, fügejéről, almájáról, olajbogyójáról és paradicsomáról. Azt beszéltek, Deraa egész Szíriát el tudná látni étellel.

Később, 2007-ben három évig tartó szárazság vette kezdetét az országban, ami rengeteg földművest kényszerített arra, hogy családotul a nagyvárosokba, például Deraába költözzön. Egyes szakértők szerint a tömeges vándorlás nagymértékben hozzájárult a feszültség növekedéséhez, amelynek nyomán 2011-ben tiltakozó megmozdulások, majd fegyveres felkelés robbant ki Szíriában, és ez Dua életére is drámai hatást gyakorolt.

2001-ben, Dua kislány korában azonban Deraa még békés város volt. Az emberek éltek a mindennapi életüket, és abban reménykedtek, hogy hamarosan a politikában is friss szelek fújnak. Új elnök, Bassár el-Aszad vette át autoriter apja, Háfez el-Aszad helyét. A szíriaiak bíztak a jövőben, és hittek abban, hogy a fiatal elnök szakít apja elnyomó politikájával. Bassár el-Aszad és gyönyörű felesége Angliában tanultak, a házasságuk pedig a nemzeti egység szimbóluma lett: az elnök az iszlám alavita kisebbséghez tartozott, a felesége, Aszma pedig a szunnita többséghez, akárcsak Dua családja. Aszad szekuláris nézeteket vallott, és sokan, főleg a damaszkuszi értelmiség abban reménykedett, hogy vezetése alatt feloldják a még az apjától örökölt negyvennyolc éves szükségállapotot, amelyet az ellenzéki hangok és a szólásszabadság elnyomására használtak fel. A kormány annak ürügyén, hogy megóvja a nemzet biztonságát az iszlamizmustól és a külső összeesküvésektől, a szükségállapottal korlátozta a polgári szabadságjogokat, és engedélyezte,

hogy a rendőrség megelőző szándékkal letartóztatásokat hajtson végre, amellyel szemben nem volt helye fellebbezésnek.

A konzervatívabb, szegényebb népesség – amilyen Deraa lakossága is volt – leginkább a gazdaság erősödésében bízott, de csendben beletörődött abba, ahogyan a dolgok Szíriában működtek. Lázadozni kevesen mertek, az emberek még 1982-ben megtanulták a leckét, amikor a Muszlim Testvériség Háfez el-Aszad hatalmát veszélyeztető felkelést robbantott ki Hamá városában, és büntetésül az elnök ezreket mészároltatott le. Ez a brutális bosszú élenken élt a szíriaiak emlékezetében. Az új generáció hatalomátvétele újraélesztette a reményt, hogy Háfez el-Aszad fia enyhíteni fog a mindennapi életet is sokszor megnehezítő rendelkezéseken. A szíriaiak csalódására azonban az új elnök csak megígérte a reformot, ám valójában alig változott valami – a hamái eseményeket követően pedig nem sokan merték elszámoltatni az autoriter rezsimit.

Amikor Dua kislány volt, a régi városi piac, a szuk minden szombaton zsúfolásig telt helybeliekkel és a határ jordániai oldaláról érkező látogatókkal, akik olcsó, jó minőségű termékeket vásároltak, vagy mezőgazdasági eszközökkel és terményekkel kereskedtek. Deraa a Perzsa-öböl felé vezető fő kereskedelmi úton fekszik, így az egész régióból vonzotta a kereskedőket, akik közül sokan kifejezetten ide igyekeztek, míg mások csak néhány órára vagy napra ejtették útba a várost. A látszólagos nyitottság ellenére Deraa társadalmát nagycsaládok és generációkon átívelő, zárt és összetartó baráti közösségek határozták meg.

Deraában, ahogy Szíriában mindenütt, a fiatalok egészen a felnőttkoruk kezdetéig a szüleikkel éltek. A fiúk a házasság után is otthon maradtak, hazavitték a feleségüket a családi fészekbe, és a gyerekeiket is ott nevelték fel. A szíriai háztartások,

akárcsak Dua otthona, gyakran voltak túlszűfoltak: több generáció élt egy fedél alatt. Amikor a növekvő család már nem fért el a házban, a felfelé terjeszkedő épületre újabb szintet húztak fel.

Duáék házában a földszint egy része Velíd bácsi és Ehlám néni, valamint az ő négy gyerekük birtoka volt. Mellettük élt Adnan bácsi az ő hattagú családjával, valamint Mohamed nagypapa és Fauzi nagymama a saját szobájukban. A felső szinten Nabil bácsi osztozott egy kis lakrészen a feleségével, Hanadival, továbbá három fiával és két lányával. Dua nyolctagú családja a földszinten, a konyhához legközelebb eső szobában lakott, ami a lakás legszűfoltabb és legzajosabb része volt. A régi arab házakra jellemző módon a szobák egy belső udvar körül helyezkedtek el, ahol a gyerekek rohangálhattak és összeverődhetnek játszani iskola után vagy az étkezések között. A tetőn az egész család összegyűlhetett: meleg nyári éjjeleken kora hajnalig heverészttek, a férfiak vízpipáztak, az asszonyok pletykáltak, és édes szíriai teát ittak. Ha az éjszaka különösen forró volt, matracukat kigöngyölték a tetőn, és a hűvös szellőben a csillagok alatt aludtak.

Az egész család – nagynénik, nagybácsik, unokatestvérek – együtt étkezett az udvaron, egy szőnyegen ülték körbe az étellel megrakott, gőzölgő tálakat. Étkezések idején Dua és a nővérei mohón faltak, igyekeztek annyi ételt belapátolni, amennyit csak tudtak, az ételt darabokra tört, majd ujjaik köré csavart vékony pitakenyérrel merték ki a tálból.

Dua apja különösen szerette ezeket a pillanatokat, hiszen egész nap csak ilyenkor tudott együtt lenni a lányaival. Amikor az étkezést befejezték, és az apa felhőrpintette az utolsó csepp cukros teát is, a biciklijére pattant, és visszakerekedett a fodrászüzletébe, ahol egészen éjfélig dolgozott.

A nagycsalád szeretete, problémái, öröme és bánata részei voltak Dua mindennapi életének. Ám a meleg családi otthonban egy idő után nőni kezdett a feszültség.

Amikor Dua megszületett, volt már három nővére, és a család egyre sűrűbben nyaggatta a szülőket, hogy legyen végre egy fiuk is. A tradicionális, patriarchális szíriai társadalomban a fiúkat többre tartják, mint a lányokat, ugyanis a felnőtt fiúk a saját családjukat támogatják, míg a lányok, ha férjhez mennek, a férjükről és annak családjáról gondoskodnak. Sukri, Dua apja jóvágású férfi volt, tizennégy éves kora óta dolgozott borbélyként, és egy ideig Görögországban és Magyarországon is élt. Sukri eredetileg azt tervezte, hogy visszatér Európába, hogy munkát és külföldi feleséget találjon, de miután megismerkedett Henával, Dua anyjával, megváltoztak a tervei. Hena apró termetű, hosszú, hullámos hajú, vakítóan zöld szemű lány volt. Hena úgy érezte, hogy Sukri nagyvilágibb és magabiztosabb, mint a többi környékbeli fiú. Szerette, ahogy öltözködik, és ahogy az új nevű húros hangszeren, a gitár ősen játszik.

Amikor Sukri és Hena összeházasodtak, Hena mindössze tizenhét éves volt. Az első években békében és szerelemben éltek, ám a körülmények lassan megváltoztak. Hena egyszer meghallotta, amint az anyósa, Fauzi arról panaszkodik, hogy Henának és Sukrinak a három lány után sem született fia. Henát szíven ütötte, hogy a rokonok azt javasolják, Sukri keresen magának új feleséget, aki fiút szülne neki. Bár nem volt könnyű a mélyen rögzült előítéletekkel és elvárásokkal együtt élnie, Sukri büszke volt a három lányára. Az anyja azonban továbbra is kritizálta Henát, és egyre csak erősödött, hogy Sukri megérdemel egy fiút. Amikor Hena sógornői is arról kezdtek

pletykálni, hogy Hena nem képes fiút szülni, az egykor meleg és biztonságos családi otthon tűzfészekké változott.

Dua 1995. július 9-én született. Hena szokás szerint félszívű gratulációkat és nyögvenyelős jókívánságokat kapott Sukri családjától: „Legközelebb, *insallah**, fiú lesz.”

Ám Hena valami különöset érzett a komoly, eltökélt arcú babával kapcsolatban. Egy nap látogatóba érkezett a család egy köztisztelőben álló, jó módú ismerőse, aki segített, hogy Duát elfogadja a környezete. Az asszonynak ugyan nem lehettek gyerekei, de éles szemmel meglátta, mi folyik a családban, és megérezte a nyomást Henán, hogy fiút kell szülnie. Elhatározta, hogy segít neki. Amikor a család összegyűlt a konyhában, hogy köszöntse a különleges vendéget, a nő a karjaiba vette Duát, és gyengéden tartotta. Ránézett a pöttöm lányka komoly arcára, majd így szólt: „Ez egy különleges gyermek. – A kislány homlokára helyezte az ujját, majd Dua nevére utalva hozzátette: – Ő tényleg Isten imája.”

Indulás előtt a nő tízezer szíriai fontot – egy kisebb vagyont – adott Dua szüleinek, amit a család többi része megkövülten nézett. A barát különleges helyzete – az egyik Öböl menti államban élt jó anyagi körülmények között – tiszteletet ébresztett bennük. Sukri anyja ezután mindig ragaszkodott hozzá, hogy Duát ő tarthassa a karjaiban, és egy ideig senki nem szórt sértéseket Hena fejére.

Ahogy Dua nőtt, mindenkit elvarázsolt maga körül. Félénk kislány volt, nem úgy, mint a nővérei, de az emberek megéreztek, hogy érdemes előcsalogatniuk a zárkózottságából. Volt benne valami különös báj: akárhányszor Hena kivitte az utcára, az emberek megjegyezték, milyen gyönyörű csokoládébarna a szeme, milyen szép hosszúak a szempillái, és milyen

* Ha Isten is úgy akarja.

nyugodt a viselkedése. „A kezdetektől fogva tudtuk – emlékezett vissza Hena –, hogy szerencsét hoz majd ránk.”

Három évvel Dua születése után Hena újabb kislánynak, Szedzsáhnak adott életet, két évvel később pedig még egynek, Navarának. Újra szárnyra kaptak a kárörvendő pletykák „szegény Sukriról”, akinek nem lehet fia. A család immár nyolc-tagúra bővült, ennyien húzták meg magukat egy 4×5 m-es szobában, amelynek csupán egyetlen ablaka volt.

De a nagycsalád is tovább nőtt, mert Dua nagybátyjainak és nagynénjeinek is további gyerekeik születtek. A nagycsaládok jellemzőek Szíriára, mivel úgy tartják, a gyerekek szerencsét hoznak. Ha nagy a család, az azt jelenti, a pár boldog, és a szülőről öreg napjaikban is gondoskodik valaki.

Amikor már több mint huszonheten laktak a házban, a nők között egyre gyakoribb lett a súrlódás. Ennyi emberre képtelenség volt egyszerre főzni, így a közös étkezések, amelyek egykor annyi örömet okoztak, megszűntek. Ehelyett minden család kapott néhány órát a konyhában. Hena volt az első. Kora reggel a piacra sietett, meghámozta és felaprította a zöldséget, és minden időben megfőzött, hogy készen legyen az ebéd, mire Sukri délben hazaér a borbélyműhelyből. Ez volt a család számára a fő étkezés, és Henának is fontos volt, hogy minden tökéletesen sikerüljön. Mindig szeretett főzni, de most folyton sietnie kellett, hogy elkerülje a konfliktust a sógornőivel.

Dua és a családja a saját szobájában ette meg a reggelit, az ebédet és a vacsorát – mindig a szoba közepén, a padlón leterített műanyag asztalterítőn tálaltak. Ez a szoba lett számukra a világ közepe. Egyszerre szolgált hálószobaként, nappaliként és étkezőként, a család minden tevékenysége e négy fal között zajlott.

Ahogy a lányok nőttek, az élettér úgy lett egyre szűkösebb. Esténként Dua és a testvérei előhúzták a matracukat, és úgy

rendezgették el őket a padlón, mint egy kirakós darabjait. Dua az ablak alatti helyet választotta, hogy bámulhassa a csillagos eget, amíg álomba nem szenderült. Amikor a gyerekek végre elaludtak, Sukrinak és Henának kezek és lábak kusza tengerén kellett átvágnia, hogy lefekhessen a saját helyére.

Hena számára elviselhetetlenné vált a légkör a zsúfolt házban. A sógornői túl gyakran szidták, hogy miért nincs fiúgyermek. Egy este, amikor meghallotta, hogy a konyhában már megint róla pusmognak, Hena úgy döntött, nem tűri tovább a sértéseket, az állandó veszekedést a konyha miatt és az örökös zajt. Aznap éjjel az ajtóban várta a munkából hazatérő Sukrit. A karját keresztbe fonta, és könnyek csillogtak a szemében. „Vagy keresel nekünk egy saját otthont, vagy szerzel magadnak egy új feleséget! Képtelen vagyok tovább itt élni – mondta, azzal a férjéhez lépett. – Nem csak rólam van szó. Áját már tizenöt éves, Ela pedig tizenhárom. Kamaszok! Elegük van abból, hogy egy szobában zsúfolódunk, mint a barmok. Saját térre van szükségük. Ha nem szerzel egy saját házat, elválok.”

Sukri is érezte, hogy nő a feszültség, és a családja nem fér el a szűkös szobában. Tizenhat évnyi házasságot követően az is nyilvánvaló volt, hogy Hena komolyan gondolja, amit mond. Összeszorított ajka és komor tekintete nem hagyott kétséget afelől, hogy kész lenne elhagyni a férjét. Sukri azonban azt is tudta, hogy jobban fizető állásra van szüksége, ha nagyobb lakásba akarnak költözni.

Dua hatéves volt, semmit sem vett észre a feje felett cikázó villámokból. Elképzelni sem tudta volna, hogy hamarosan kiderül, a világ nem olyan biztonságos hely, amilyennek tűnik. A nagy ház számára emlékek sokasága: a főtt hús és a buja fűszerek illata, rengeteg nevetés, a virágzó jázminbokrok alatti végtelen játékok, a tetőn töltött forró éjszakák, amikor a vízipipázó felnőttek csevegését hallgatta.

Sukri nem értett máshoz a borbélykodáson kívül, de megkérdezte az ismerőseit, nincs-e valami lehetőség, például nem tudna-e öreg Peugeot-jával árut fuvarozni a jordán határ túloldalára. A „sárga tengeralattjáró” a család egyetlen járműve volt, tréfák kiapadhatatlan forrása. Rozsdás volt, megrágta az idő vasfoga, és gyakran lerobbant a hétvégeken, Sukri mégis büszke volt rá és szerette. A kocsit lett a család egyetlen reménye, hogy elköltözhetnek a füleddt, zsúfolt házból.

Sukri talált egy jordán üzletembert, aki hajlandó volt fizetni, hogy telepakolja az autóját helyi, szíriai édességekkel, és az árut eljuttassa a határ túlsó oldalán élő vásárlókhöz.

A következő két hónap során Sukri hajnalban kelt, elment a deraai gyárba, és telerakta a kocsit dobozos keksszel meg süteményekkel. Néha az autó annyira megtelt, hogy alig látott ki a visszapillantó tükrön. Ha a határon nem volt nagy a forgalom, öt óra alatt megvolt a fuvar, és otthon ebédelt, mielőtt a borbélyműhelyben elkezdődött volna a délutáni műszak. A lányok szerették az apjuk új munkáját, akárhányszor hazajött, mindig hozott nekik ajándékot Jordániából. Az ajtóban várták, hogy megjöjjön a *hobz esterák* nevű vékony pitakenyérrel, amelyet Szíriában nem lehetett kapni, vagy a Barbi márkájú csipsszel, amit jobban szerettek, mint az otthonit. Néha ruhát is vitt, csinosabb darabokat, mint amilyeneket a lányai valaha is kaptak.

Aztán egy délután Sukri nem jött haza. Teltek az órák, és Hena nem kapott hírt róla. Aggódni kezdtek. Sukri soha nem maradt távol néhány óránál tovább anélkül, hogy szólt volna előre. Hena segítségért fordult a családjához, megkérdezte a szomszédokat és a barátokat. Órákig tartó kétségbeesett telefonálást követően Dua nagynénje, Radzsa egy jordániai ismerős közbenjárására kiderítette, hogy Sukrit letartóztatták. A vámosok rajtakapták, hogy többet szállít a megengedett

100 kg árunál, ráadásul a gyárban kapott papírjai is hamisak voltak. Egy jordán börtönbe zárták.

A család tudta, hogy a börtönben borzalmas körülmények uralkodnak. Megfagyott az erükben a vér, amikor elképzelték, hogy Sukri a zsúfolt cella padlóján alszik, éhes, nem engedik mosakodni, és arra sincs helye, hogy kinyújtózzon. Ügyvédre nem volt pénzük, a család el sem tudta képzelni, hogyan tudnának eligazodni a jordán jogrendszer útvesztőiben.

Ahogy teltek a napok, az aggodalmuk egyre csak nőtt. Nemcsak Sukrit féltették, a család pénze is fogyóban volt. Akkor is alig jöttek ki egy hónapban, amikor Sukri dolgozott, hát még most, hogy semmilyen bevételük nem volt. Hena családja segített ugyan, ételt és némi pénzt is kaptak tőlük, az ez-Zamíl család azonban szegény volt, és nem ismertek befolyásos embereket, akikre számíthattak volna. A szíriai hatóságokat jobbnak látták nem értesíteni arról, hogy Sukri egy jordán börtönben van, mivel félték, hogy a hazatérését követően csak bajt hozna a fejére.

A család nem látogathatta meg Sukrit, és telefonálni sem tudtak neki. Híreket néha-néha ugyan kaptak a Jordániában élő ismerősöktől, de ezek ellentmondásosak voltak, és csak növelték a bizonytalanságot. Soaa és a testvérei egész álló nap sírtak, és éjjel, amikor a lányok lefeküdtek, Hena sem tudta megállni sírás nélkül, ha arra gondolt, hogy a férje talán soha nem fog hazatérni.

A nagycsalád összeült, hogy megtanácskozza, hogyan hozhatná ki Sukrit a börtönből. A letartóztatása után négy hónappal Adnan, Sukri bátyjának egy barátja 10 ezer szíriai fontot, mintegy 500 dollárt adott egy jó összeköttetésekkel rendelkező jordán ügyvédnek. Az ügyvéd ismerte a jordán igazságszolgáltatás működését, tudta, kit kell lefizetnie a börtönben és a bíróságon, hogy Sukrit szabadon engedjék.

Ebből a 10 ezer szíriai fontból Adnan megvásárolta a legjobb minőségű szíriai olívaolajat, amelynek kétszáz fontba került kilója, és az ügyészeknek adta, a bírónak pedig kiváló minőségű húst ajándékozott baksis gyanánt. Meggyőzte a bírót, hogy Sukri egyszerű ember, aki csak a családján akart segíteni, de a gyáros becsapta. Hatásos érv volt: Sukrit végre kiengedték a börtönből.

Dua alig ismerte fel a csontsoványra fogyott, szakállas férfit, aki egy este bekopogtatott az ajtón. Amikor meghallották az ismerős hangot, a lányok odarohantak hozzá, örömben felkiáltottak, és nyaka köré fonták a karjukat. Négy hónap telt el, mire Dua végre visszakapta az apját, és többé nem akarta elengedni.

A szabadulást követően hamar helyreállt a világ rendje. Sukri visszament dolgozni a borbélyműhelybe, Hena pedig tovább főzött a családra. Még mindig arról álmodtak, hogy egy nap a saját otthonukba költözhetnek. Végül sikerült Deraa egy olcsó környékén találniuk egy megfizethető lakást, összepakolták hát a lányokat, és áthurcolkodtak.

Így lett Dua második otthona egy háromszobás lakás a konzervatív és szegény Tárik esz-Szad negyedben. Hónapokba telt, hogy Hena és Sukri megtalálják ezt a sötét és piszkos odút, amelyre ráfért volna egy alapos felújítás. De itt legalább nem kellett azzal törődniük, hogy idegesítik a rokonaikat, a gyerekek annyit szaladgálhattak vagy lehettek egyedül, amennyit csak akartak. A lányok segítettek a szüleiknek kitakarítani és otthonosabbá varázsolni a szobákat. Dua testvérei rögtön a szívükbe zárták az új otthont.

Duának azonban időre volt szüksége, hogy megszokja az újdonságot. Nem szerette a változást, és hiányoztak az unokatest-

vérei. Különösen fájt, hogy el kellett hagynia a régi iskoláját. Időbe telt, hogy feloldódjon a tanárai és az osztálytársai között, és most kezdhette újra az egészséget. Amíg a testvérei barátokat szereztek, ő az új helyen magányos maradt. Gyakran úgy tett, mint ha beteg lenne, hogy ne kelljen iskolába mennie. Mivel azonban Dua ösztönös kedvessége levett mindenkit a lábáról, lassacskán sikerült barátokra lelnie, és élvezni kezdte az új életet.

2004-ben a család végre megünnepelhette, hogy megszületett Dua kisöccse, Mohamed, akit mindenki csak Hamudinak hívott. Végre lett fiú a családban. A lányok imádták, és versenyeztek, hogy ki foglalkozzon vele. Most, hogy fiuk született, a rokonok hívták őket, hogy lakjanak velük a családi házban, de Henának nem akaródzott visszamennie. Már megvolt a saját otthonuk, és lassan gyökeret eresztettek az új városrészben.

Amikor Dua tizennégy éves lett, a tulajdonosnak, akit időközben nagyon megkedveltek, szüksége lett a lakásra, így az ez-Zamíl családnak megint költöznie kellett, Duának pedig, aki gyűlölt minden változást, ismét előlről kellett kezdenie mindent.

A nehézség, hogy Sukri szerény fizetéséből másik lakást találjanak, leküzdhetetlennek tűnt. A jobb munka reményében rengeteg bevándorló érkezett Deraába, és a bérleti díjak egyre emelkedtek. Három hónapos keresés után azonban Dua családja jobb otthonra talált, mint amire számítottak: kivettek egy szerény háromszobás lakást a zöldövezeti el-Kásef negyedben, apró, világos konyhával és szőlővel befuttatott tetővel. Sukrinak és Henának saját hálószoba jutott, a lányok pedig a nappaliban aludtak. Áját, a legnagyobb lány nemsokára férjhez ment, és az apósáékhoz költözött.

Dua nem élvezte az új otthonot, csak a pótolhatatlan veszteséget érezte, hogy elveszítette régi barátait és az embereket, akik megértették. Az új környezetben ismét visszahúzódó lett.

Az új iskolájában senkivel sem beszélt, és a jegyei is romlani kezdtek. Kezdetben minden barátságos gesztust visszautasított. Hiába próbálta Aszma és Ela nővére rávenni, hogy szerezzen barátokat, Dua nem hallgatott rájuk, és világossá tette, hogy ha ő nem akarja, senki nem veheti rá semmire. Félénkségét és rendkívüli makacsságát az ismeretlen helyzetekben védőpajzsként használta. Rengeteg időre volt szüksége, hogy megbízzon az emberekben, és felfedje előttük az igazi arcát.

Ám ahogy telt az idő, Dua lassan ugyanúgy lebontotta a falakat maga körül, mint az előző környéken, és előbukkant igazi énje. Új barátnői lettek, akikkel gyakran sétált a környéken, és átjártak egymáshoz tanulni, pletykálgodni vagy fiúkról susmorogni. Sokszor mentek fel Duáék házának a tetejére – ez volt Dua kedvence helye új otthonában –, hogy a napon sütkezzenek. Esténként bementek a szobába, ahol arab popzenét hallgattak, táncoltak, és együtt kiabálták a refréneket.

Bár Dua megszerette az új környéket és az új barátnőket, hamar kiderült, hogy nem éri be az átlagos szíriai lányok sorsával. Ahogy nőtt, gyermekkori makacssága céltudatossággá érett, és elhatározta, hogy lesz belőle valaki. Deraa konzervatív város, de Dua szappanoperákban és filmekben látta, hogy a saját országában is vannak olyan nők, akik tanulnak és dolgoznak. A szíriai kormány ugyan hivatalosan támogatta a nők egyenjogúságát, de feszültség alakult ki két irányzat között. Voltak, akik azt mondták, hogy a nőknek otthon a helyük, a család által kiválasztott férjük árnyékában, mások szerint viszont tanulniuk kell, és maguknak kell a karrierjükéről és a férjükéről dönteniük. Duának volt egy kedvenc tanárnője, aki rendszeresen azt mondta a lányoknak: „Tanuljatok keményen, hogy a generációtok legjobbjai legyetek. Ne csak a házasság, hanem a jövőtök járjon a fejetekben.” És Dua valóban úgy

érezte, le kell számolnia mások elvárásaival, és magának kell döntenie a sorsáról.

A hatodik osztályt követően lányok és fiúk már nem tanultak ugyanabban az osztályteremben. Dua és a barátnői továbbra is rengeteget pletykáltak a fiúkról, de azt nem engedték a szokások, hogy *velük* beszéljenek. Hagyományosan a lányok tizen-négy évesen értek házasulandó korba. Míg azonban a többi lány fogadást kötött, hogy ki megy először férjhez, Dua a jövőjére gondolt, arra, hogy mennyi mindent tartogat még számára az élet. Az lett a fő célja, hogy segítsen a családjának.

Az iskolán és otthonán kívül az apja borbélyműhelye volt a legkedvesebb hely számára. Mindenáron be akarta bizonyítani az apjának, hogy bár nem fiú, mégis hasznos és hatékony munkaerő. Nyolcéves korától rendszeresen eljárt Sukri fodrászüzletébe, és mindenben segített, amiben csak tudott. Sukri a férfiak haját fazonírozta és vágta, Dua pedig összesöpörte a padlóra hullott haját. Amikor az apja befejezte egy-egy kuncsaft borotválását, Dua nyomban ott termett egy tiszta, száraz törülközővel. Ha új vendég érkezett, Dua beosont a műhely végében álló apró konyhába, és kisvártatva egy tálca forró teával vagy keserű arab kávéval töltött csészékkel tért vissza.

Csütörtökönként, iskola után Sukri megengedte, hogy Dua megborotválja a villanyborotvával. Nem tudta megállni mosolygás nélkül a lánya komoly arcát. „Kis szakértőmnek” hívta, és csak nézte, hogyan összpontosít a feladatára. Duát a becenév hallatán büszkeség töltötte el, és csak még eltökéltebb lett, hogy egy nap majd pénzt keres, és támogathatja az apját.

Amikor a nővérei, Aszma és Ela tizenhét és tizennyolc éves korukban férjhez mentek, és a család azzal ugratta Duát, hogy ő a következő, a lány azzal rázta le őket, hogy jobb, ha nem is beszélnek a dolgról, mert esze ágában sincs a közeljövőben

frigyre lépni. Bár meglepődtek, idővel Dua szülei elfogadták, hogy a lányuk nem akarja a többiek útját járni, és talán ő lesz az első a családban, aki egyetemre megy. Hena mindig is sajnálta, hogy ő nem tanulhatott, és titkon remélte, hogy valamelyik lánya karriert csinál.

Dua azonban mindenkit megdöbbsentett, amikor bejelentette, hogy rendőr akar lenni. „Rendőr? – kérdezte Hena döbbsenten. – Legyél inkább jogász vagy tanár!”

Az ötlet Sukrinak sem volt ínyére. Nem tudta elképzelni a lányát, ahogyan az utcán járőrözik, ki tudja, miféle szerzetekkel kerül kapcsolatba, és miféle bűnözőkkel száll szembe. Sukri régi vágású ember volt, úgy gondolta, a férfiaknak kell megvédeniük a többieket, különösen a nőket, nem pedig fordítva. Dua azonban megmakacsolta magát, és kijelentette, hogy a hazáját akarja szolgálni, és másoknak fog segíteni a bajban.

Noha az apja nem támogatta az ötletet, a nővérei pedig kinevették, Hena nem gúnyolódott Duán. Beszélgetett vele, megpróbálta megérteni, mi vezet a lányát. Dua elárulta, hogy lányként csapdahelyzetben érzi magát. Miért nem lehet önálló, és alakíthatja a saját életét? Miért kellene mindig egy férfi életéhez láncolnia a magát?

Hena is beismerte, hogy hiába volt szerelmes Sukriba, azóta megbánta, hogy tizenhét évesen férjhez ment. Az osztály legjobb tanulója közé tartozott, kiválóak voltak az eredményei matematikából és üzleti tanulmányokból. Reménykedett, hogy egyetemen tanulhat tovább. De akkoriban a nőknek nemigen volt más lehetőségük, mint hogy férjhez mennek és családot alapítanak – Hena bízott benne, hogy Duával ez másként lesz.

Duát a nagynénjei egyszer elhívták Damaszkuszba, Szíria kozmopolita fővárosába. Sukri elengedte, és remélte, hogy az utazás majd kielégíti a lánya kalandvágyát. De az csak még jobban felerősödött. Duát ámulatba ejtette a nyüzsgő város.

Elképzelte, amint egyedül sétál az utcán, megnézi a gyönyörű Omajjád-mecsetet, alkudozik a nyüzsgő szukban, körbejárja a hatalmas egyetemet, és egyszer ő is ott tanulhat. Damaszkusz felnyitotta Dua szemét: megértette, hogy nem kell a neki rendelt életet élnie.

De az álmai hamar semmivé foszlottak. 2010. december 19-én a vacsora után elmosogatott, majd a családja szokás szerint leült a tévé elé, hogy meghallgassa a híreket valamelyik műholdas csatornán. Az Al-Dzsazíra rendkívüli hírként tette közzé, hogy Tunéziában egy fiatal utcai árus, Mohamed el-Búazízi felgyűjtötte magát, miután a rendőrség elkobozta a gyümölcsszállító kocsiját. Mivel az országban óriási volt a munkanélküliség, el-Búazízi kényszerűségből kezdett gyümölcsöt és zöldséget árulni, és amikor az utolsó vagyontárgyát is elvették tőle, tiltakozásul a nyilvánosság előtt követett el öngyilkosságot. Ez lett a kezdete annak a folyamatnak, amelyet arab tavasz néven ismerünk. A régióban minden a feje tetejére állt.

A változás Deraát is elérte. De nem úgy, ahogy Dua szülővárosának lakosai remélték.